

ODPOVĚDNOST V PRÁVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Ilona Jančářová

ODPOVĚDNOST V PRÁVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

1. Správně právní
2. Trestně právní
3. Občanskoprávní
4. Odpovědnost za ekologickou újmu

Správně právní odpovědnost

- A/ Odpovědnost za jiné správní delikty
- B/ Odpovědnost za přestupky

Procesní předpisy (v platném znění):
Správní řád 500/2004 Sb.
Přestupkový zákon č. 200/1990 Sb.
Složkové předpisy (zvláštní)

A/ Odpovědnost za jiné správní delikty

Sankce:

- pokuty
- opatření k nápravě
- odebrání věci
- odejmutí uděleného souhlasu či povolení
- zákaz nebo omezení činnosti

B/ Odpovědnost za přestupky

Sankce :

- napomenutí
- pokuty
- zákaz činnosti
- propadnutí nebo odebrání věci
- příp. další dle zvláštních předpisů

Správně právní odpovědnost

Lhůty k ukládání sankcí:

- objektivní
- subjektivní

Trestně právní odpovědnost

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.)

TČ proti ŽP (Hlava VIII):

- ohrožení a poškození životního prostředí (§§ 293, 294)
- speciální skutkové podstaty (§ 294a, 295 a násl.):

Trestně právní odpovědnost

Trestné činy proti životnímu prostředí:

- Poškození vodního zdroje (§ 294a)
- poškození lesa (§ 295)
- neoprávněné vypuštění znečišťujících látek (z lodí) (§ 297)
- neoprávněné nakládání s odpady (§ 298)
- neoprávněná výroba a jiné nakládání s látkami poškozujícími ozonovou vrstvu (§ 298a)
- neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§§ 299, 300)
- poškození chráněných částí přírody (§ 301)
- týrání zvířat a zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 302, 303)
- pytláctví (§ 304)
- neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivými a jinými látkami ovlivňujícími užitkovost hospodářských zvířat (§ 305)
- šíření nakažlivé nemoci zvířat (§ 306)
- šíření nakažlivé nemoci a škůdce užitkových rostlin (§ 306)

Trestně právní odpovědnost

Trestné činy obecně nebezpečné (Hlava VII):

- obecné ohrožení (§ 272-3)
- poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení (§ 276-7)
- nedovolená výroba a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281)
- nedovolená výroba a držení jaderného materiálu (§ 282)
- nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy (§ 283)
- Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§ 284)

Trestně právní odpovědnost

Trestné činy ohrožující zdraví:

- ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty (§ 156-7)

Trestné činy proti majetku:

- poškození cizí věci (§ 228)
- zneužívání vlastnictví (§ 229)

PŘÍKLAD

Dne 4.5. 2006 okolo 17.00 hodiny občan J.K. přijel ve svém autě do lokality zvané Sokolí vrch. Pěšky přešel v horském terénu ke stromu, kde hnízdil sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*). Vyspál se na strom k hnízdu, ve kterém se nacházela dvě mláďata sokola. Přestože patří tento druh ke kriticky ohroženým živočichům a je celoročně chráněný, vzal z hnízda a odnesl s sebou starší a silnější mládě, čímž ohrozil místní populaci tohoto zvláště chráněného živočicha.

Při nasedání do auta byl zadržen pracovníky Správy Chráněné krajinné oblasti a předán Policii ČR. Při projednávání svého činu se hájil tím, že mládě sokola neopatřil pro sebe, ale na objednávku známého chovatele.

Jak byste posoudili jeho jednání z hlediska vztahů odpovědnosti? O jaký druh odpovědnosti půjde v daném případě? Má tvrzení pachatele, kterým se hájil, význam jako polehující okolnost?

ZOPK § 87, TZ

Občanskoprávní odpovědnost

- obecná (podle OZ - § 420 a násl.)
- škoda způsobená provozní činností (§ 420a OZ)
- zvláštní (podle předpisů práva životního prostředí)
 - z.č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
 - z.č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku
 - z.č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody (§ 81 b)
 - z.č. 254/2001 Sb., o vodách (§ 29/2)
 - z.č. 44/1988 Sb., horní zákon (§§ 36 a 37)

Občanskoprávní odpovědnost

Náhrada škody:

- v penězích (škoda skutečná a ušlý zisk)
- vrácení do původního stavu

Pokud si škodu na svém majetku způsobí sám vlastník, odpovědnostní vztah nevzniká (náhradu za poškozené životní prostředí nelze uplatnit).

PŘÍKLAD

Majitel studny zjistí, že voda, již je oprávněn ze studny odebírat, je znečištěna a znehodnocena

- únikem ředidla z nedalekého podniku
- průsaky z hnojiště souseda

Z.č. 254/2001 Sb.
Občanský zákoník

PŘÍKLAD

V Beskydech se vyskytuje 4 členná smečka vlků. Vlk je kriticky ohrožený druh. Občas strhne nějakou ovci ze stáda. Mají chovatelé ovčí nárok na náhradu škody, kterou jim způsobil vlk a vůči komu by jej měli uplatnit?

Z.č.115/2000 Sb.

Odpovědnost za ekologickou újmu

Ekologická újma podle:

- a) Z.č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
- b) Z.č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě

Odpovědnost za ekologickou újmu

(Z.č. 17/1992 Sb., o životním prostředí)

Znaky ekologické újmy (§ 10 a 27):

- lidská činnost
- ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystému
- příčinná souvislost mezi a) a b)

Odpovědnost za ekologickou újmu

Odstraňování ekologické újmy:

- obnovením původního stavu
- kompenzační opatření
- náhrada v penězích

Oprávněným subjektem je stát.

Odpovědnost za ekologickou újmu podle z.č. 167/2008

Ekologickou újmu se rozumí nepříznivá měřitelná změna přírodního zdroje nebo měřitelné zhoršení jeho funkce, která se může projevit přímo nebo nepřímo; jedná se o změnu na

1. **chráněných druhů** volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo přírodních stanovištích, která má závažné nepříznivé účinky na dosahování nebo udržování příznivého stavu ochrany takových druhů nebo stanovišt, s výjimkou nepříznivých účinků vyplvajících z jednání provozovatele, k němuž byl oprávněn podle § 5b, 45i a 56 zákona o ochraně přírody a krajiny 4); kritéria pro posouzení významu účinků na dosahování nebo udržení příznivého stavu ochrany chráněných druhů a přírodních stanovišt jsou stanovena v příloze č. 3 k tomuto zákonu,
2. **podzemních nebo povrchových vodách** včetně přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod 5), která má závažný nepříznivý účinek na ekologický, chemický nebo množstevní stav vody nebo na její ekologický potenciál, s výjimkou nepříznivých účinků v případech stanovených podle § 23a odst. 4 a 7 vodního zákona 6), nebo
3. **půdě** znečištěním, jež představuje závažné riziko nepříznivého vlivu na lidské zdraví v důsledku přímého nebo nepřímého zavedení látek, přípravků, organismů nebo mikroorganismů na zemský povrch nebo pod něj,

Odpovědnost za ekologickou újmu podle z.č. 167/2008

Odpovědnost provozovatelů činností uvedených v příloze - objektivní za výsledek v podobě ekologické újmy nebo její hrozby (i bez porušení právních povinností)

Odpovědnost provozovatelů jiných činností, které jsou vykonávány v rozporu s právními předpisy, za škodu na zvláště chráněných druhů a jejich stanovištích

Negativní vymezení věcné a časové působnosti

Odpovědnost za ekologickou újmu podle z.č. 167/2008

- Princip prevence
- Princip znečišťovatel platí
- Princip naturální restituce

Odpovědnost za ekologickou újmu podle z.č. 167/2008

Princip prevence:

- Povinnost provozovatele provádět preventivní opatření i v případě, že ke škodám na životním prostředí dosud nedošlo, ale existuje bezprostřední hrozba takových škod
- Povinnost informovat příslušný úřad
- Povinnost přijmout nápravná opatření za účelem omezení dalších škod
- Finanční zajištění
- Hodnocení rizik činností v příloze č. 1

Odpovědnost za ekologickou újmu podle z.č. 167/2008

Princip znečišťovatel platí:

- náklady potřebné na předcházení ekologické újmě nebo na její nápravu,
 - náklady na zjištění a posouzení ekologické újmy, posouzení vzniku její bezprostřední hrozby,
 - náklady na řízení,
 - náklady na provedení preventivních nebo nápravných opatření nebo jejich vymáhání od provozovatele,
 - náklady na sběr dat, na sledování a kontrolu
 - další náklady související s předcházením ekologické újmy nebo s její nápravou.
- Výjimky z povinnosti provozovatele hradit náklady

Odpovědnost za ekologickou újmu podle z.č. 167/2008

Princip naturální restituce:

- upřednostnění nápravných opatření před peněžními kompenzacemi
- obnovení stavu nebo nahrazení životního prostředí
